

СЛОВО

В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

<https://doi.org/10.37919/0201-419X-2024.101.11>

УДК 81'4; 112

**ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТУ СЛОВО
У ТВОРЧОСТІ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ**

КРАВЕЦЬ

Лариса Вікторівна,

доктор філологічних наук,
професор, кафедра філології,
Закарпатський угорський інститут
імені Ференца Ракоці II;
площа Кошута, 6, м. Берегове,
Закарпатська обл., 90200;
e-mail: kravets.larysa@kmf.org.ua
ORCID: 0000-0002-5486-0642

Larysa

KRAVETS,

Doctor of Philological Sciences,
professor, Department of Philological,
Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian
Hungarian Institute,
6 Koshuta Square, Beregszász,
Transcarpathia 90200, Ukraine;
e-mail: kravets.larysa@kmf.org.ua

У статті простежено специфіку художньої інтерпретації ключового для прозових творів М. Дочинця концепту СЛОВО. Виявлено його текстові реалізації, що засвідчують багатогранність художньо-чуттєвого і філософського осягнення внутрішньої форми СЛОВА. Схарактеризовано асоціативні зв'язки лексеми СЛОВО в епітетно-метафоричних конструкціях, які виявляють оригінальність авторських інтерпретацій. З'ясовано, що СЛОВО для митця є каналом зв'язку з народом, його мовою і культурою, засобом збереження своєї національної ідентичності, формою збереження культурно-історичної пам'яті, способом об'єднання мовної спільноти, інструментом спілкування і самовираження. Дослідження виконано на засадах лінгвософії.

Ключові слова: концепт СЛОВО, текст, твір, образ, образність, метафора.

Сукупність уявлень і знань про *слово* як елемент культури формувалася впродовж тисячоліть і знайшла різнопланове відображення в художній літературі. Виокремлений ще в дохристиянські часи та згодом об'єктивований у мові давньоукраїнських пам'яток, концепт *слово* здобув широку вербальну репрезентацію й естетизоване вираження в новій і новітній українській літературі. Художнє осмислення його триває і в нинішній період. У процесі активного вживання змістовий обсяг лексеми *слово* постійно змінювався, активізувалися й пасивізувалися асоціативні зв'язки, що служили основою нових метафор, метонімії, порівнянь. Ці явища простежуємо й тепер. Художні тексти найповніше виявляють усі обертони слова, його індивідуально-авторські інтерпретації, що засвідчують оригінальність мислення авторів та водночас виопуклюють суголосність в акцентуванні значущості осмислюваної реалії.

Особливості художнього осягнення *слова* в різних часових межах неодноразово ставали предметом наукових досліджень. В українській лінгвістиці системне вивчення художніх реалізацій цього концепту презентують численні наукові розвідки, серед яких доробки В. Русанівського, С. Єрмоленко, В. Калашника, В. Кононенка, Л. Мацько, А. Мойсієнка, М. Степаненка, К. Голобородька, О. Маленко, Г. Сюті та ін. Новітні лінгвостилістичні засади дослідження слова і мови запропоновано в монографії «Лінгвософія українських текстів XXI століття» (Київ, 2023), підготовленій колективом авторів Інституту української мови. Ця праця засвідчує, що «лінгвостилістика розширює пізнання «слова у словнику і в тексті», «тексту в тексті», «простору мови», «культурного діалогу» тощо. Лінгвістіві замало віднайти ключові слова тексту, змоделювати з них лексико-тематичні групи; його завдання – побачити текст у широкому часово-просторовому контексті доби чи історії національної культури, тобто в дискурсивній динаміці з урахуванням і екстралінгвальних чинників текстотворення» [Єрмоленко 2023: 29]. Дослідники на широкому фактичному матеріалі розкривають багатоаспектність слова, його націєтворчий і

художній, виражально-зображальний потенціал, аргументовано доводять важливість слова у житті народу, його силу. Лінгвософські принципи, представлені в монографії, актуальні для вивчення текстів різних стилів і жанрів, зокрема і прози.

Слово, за спостереженнями С. Єрмоленко, є «основною дійовою особою» українського поетичного дискурсу ХІХ – початку ХХІ ст.: митці «звертаються до слова, розмовляють із ним, передають у різних модальних оцінках і свій власний почуттєвий стан, і естетизовану нагромадженим досвідом людства символічну семантику самої лексеми *слово*» [Єрмоленко 2020: 11]. Проте не тільки в поезії, а й у сучасній прозі фіксуємо ці процеси. У повістях і романах М. Дочинця *слово* – один із ключових концептів, реалізований у багатогранності художньо-чуттєвого і філософського осягнення. Автор тонко відчуває його змістовий обшир і вміло вияскравлює семантичні нюанси. Як і в Т. Шевченка, у М. Дочинця *слово* – це не абстрактне узагальнення, а рідне слово, мова рідного краю, наповнена мудрістю віків, закорінена в глибинному емоційному досвіді конкретної людини і народу, здатна виражати найтонші порухи душі і думки, викликати хвилювання, наводити на роздуми. Автор неодноразово акцентує красу й самобутність *слова-мови* закарпатців. Про це він говорить у своїх виступах та інтерв'ю: «Треба народитися на Закарпатті, щоб відчути пахощі, аромат нашої мови. Те, що закладене за словами» [Дочинець 2013]. Ця думка часто звучить і в художніх творах: *Тут, у Козині, я чомусь не кваплюся розгортати книжки. Але хіба приповісті Федорця, Литвачки, Терешки – це не животворна книга народного таланту? Це зернята тисячолітніх засівів неписемної творчості правічної Карпатії, просіяні на ситі часу й побуту. Й лягають на долоню кристалами посполитого інтелекту. Починаєш розуміти сповідь митця-інтелектуала Тоніно-Гуерри: «Мені потрібні бідні, прості слова біля вогнища. Я мушу знову відшукати стежки, якими йдуть люди, не спокушені знаннями, де зблискують іноді останні спалахи селянських повір'їв, історії примарних міражів, що не пропонують абсолютної правди» («Діти папороті», с. 116). Слово для митця – це не тільки самостійна і вільно відтворювана значеннева одиниця, засіб спілкування, вираження почуттів і думок, це також мова, роз-*

повідь, твір, але насамперед це *«сторожа духу»*, *«сіль мудрості»*, *«енергія краси»* («Світильник слова: книга життя, життя книги», с. 2).

Автор переконаний, що *слово-мова* як маркер ідентичності, канал зв'язку з родом і народом допомагає знайти відповіді на питання: *«Хто я, звідки я, для чого я? І куди я йду?»* («Вічник», с. 2). Слово виражає і забезпечує тяглість, яка за словами А. Содомори, «в усьому: в часі, у праці, в боротьбі, в традиціях, тобто у *передачах* (лат. tradere – передавати) чогось важливого з уст в уста, з рук до рук, від серця й до серця, як про це Лукрецій: «Так іде зміна людських поколінь у короткому часі: / передають, біжучи, одні одним життя смолоскипи» [Содомора 13.12.2022]. Тяглість, доводить учений, містке й багатогранне поняття: «Тяглість – це родове, взагалі вселюдське дерево з його листям, «мовою дерев», що «казку шепоче» – свою історію, тобто розповідь, від покоління й до покоління, як про це Гомер: «Наче те листя дерев, отак і людські покоління...». Шепоче листям, що вбирає крапля по краплі й зелену свою снагу, і пам'ять попередніх поколінь – від заглибленого в тіло матері Землі коріння» [там само]. Ідея тяглості актуальна і в творчості М. Дочинця. Акцентування її вбачаємо, зокрема, в художньо інтерпретованій версії походження етноніма «слов'яни»: *Для нашої первинної, ще трипільської, мови властиве строге чергування приголосних і голосних. Тоді слово «слово» звучало як «со-ло-во». З ним пов'язане слово «соловей» – ім'я найспівучішого птаха. Тому «слов'яни» – це ті, що не просто володіють словом, вони володіють солов'їною мовою – солов'яни. Українці називають свою мову солов'їною, а соловей є одним із символів України* («Діти папороті», с. 196). Дещо інакше ідею тяглості висловлено в романі «Вічник»: *Віщі ряди слів стоять перед очима, як рідні лиця; і маю я що повісти світу, маю що видобути зі споду душі і мушу, і прошу на се благословення, сил і снаги, щоб написане мною не мертвим лягло в гробівець пам'яти, – а живою водою на людський хосен і спожиток* («Вічник», с. 4). Тяглість у наведених рядках корелює із закладеною в слові культурно-історичною пам'яттю, яка зберігає минуле, визначає переживання сучасного і творення майбутнього: мудрі, пророчі слова (*віщі ряди слів*), у яких сконденсована пам'ять

(*маю що видобути зі споду душі і мушу*) мають бути передані (тяглість) на користь (*хосен діал.*) людям.

У творі «Світован», жанр якого автор визначає як роман-намісто, підкреслено духовну сутність мови, а отже й слова, її об'єднавчу роль. Головний герой розмірковує про унікальність кожної мови, про її зв'язок з тією землею, на якій розмовляють цією мовою та підсумовує: *Бо мова – то незримий дух, що живе між землею і небом і пов'язує, кріпить суцї душі* («Світован», с. 127). Думки про духовно-енергетичну сутність мови, висловлені В. фон Гумбольдтом, теоретично обґрунтовані й розвинуті в численних працях зарубіжних і українських дослідників, не втрачають актуальності і в час високих інформаційних технологій, хоч і потребують утвердження. Як наголошує А. Содомора: «мова – це щось дуже і дуже важливе. І це не є просто для розуміння – це для того, щоб ми були, щоб ми мали свою душу, яка відрізняється від душі іншого народу. І є загальнолюдські поняття, а є щось дуже специфічне, щось притаманне українцям, щось притаманне тій нації, іншій нації – і воно виражається в мові, і його треба берегти як зніцію ока» [Содомора 11.08.2022]. Важливість *слова-мови* виразно акцентує в своїх творах М. Дочинець, вказуючи на глибинний зміст, який має кожне слово: *Доходиш, що головне в письмі не буквенні ряди, а те, що між ними. Що заскріпло в слові, як бурштинова смола, навіки. Нам на розмисел і вдоволення* («Світован», с. 110). З особливою шанобливістю автор пише про слова, закорінені в мові (питому лексику), які зберігають інформацію, збирану мовним колективом упродовж його існування, фіксують все культурне надбання народу – носія мови: *Не знаю, як кому, а мені вже самі ці слова дають надих, неначе просвічують загадковим миготінням проз товщу часу. Нагріті мільйонами грудей, відшліфовані мільйонами вуст. Як посвіт правічної і вічної душі народу в тісноті й глухоті нашого загусклого світу. Слова-самоцвіти, слова-персні. Їм притульно й прилюбно на білих берегах аркуша. Я вмовкаю при їх тихій мові і пускаю їх по воді, як у давнину пускали хліб, уповаючи на до-рідний рік* («Світован», с. 195).

Письменник – це людина, яка стоїть на сторожі слова, шанує слово і відчуває особливу відповідальність за нього: *Бо слово*

написане не вичахає, не обертається в земний тлін, як ті, що виводять його. Слово, зачате пером і запліднене мислю, несе свою службу довіку («Вічник», с. 3). Усвідомлення глибокої відповідальності за слово у творах М. Дочинця характерне для головного героя – мудреця, що втілює риси сквородинівського ідеалу «природної людини». Від його імені автор пише: *І голова моя ще більше тяжіє з розмислу: яке я сипну зерно-слово на аркуш* («Вічник», с. 4). Вираження міркувань автора вустами героїв – цілком типовий для прози прийом, адже, за словами С. Єрмоленко: «Художній прозі властиві інші, порівняно з мовою поезії, засоби увиразнення слова. Тут стилістичну роль відіграють не так словотворчі неологізми або несподівані, незвичні фонетичні варіанти слова, не так неповторне лексичне поєднання слів, як природність, реалістичність діалогів, особлива співвіднесеність мови персонажів з мовою автора» [Єрмоленко 1976: с. 56].

У внутрішніх монологів, роздумах своїх героїв М. Дочинець, використовуючи різні мовні засоби і прийоми, окреслює особливості роботи митця над словом, розкриває труднощі, з якими стикається кожен письменник. Наприклад, за допомогою метафори, увиразненої порівнянням, автор характеризує процес творчості: *Слово йде за пером, наче за плугом* («Вічник», с. 3). Слово аналогізовано з людиною, яка штовхає плуг, налягаючи на чепіги. Глибше осмислення цього вислову, врахування його інтертекстуальних зв'язків, оприявнюють метонімію – за словом проступає людина, яка володіє словом, яка пише, й своєю працею нагадує плугатаря. Зіставлення письменника й плугатаря наявне, зокрема, у І. Франка: *Як віл в ярмі, так я день за днем // Свій плуг тяжкий до краю дотягаю* (І. Франко, «Зів'яле листя», «Другий жмуток»). В образному вислові М. Дочинця, як і в рядках І. Франка, акцентовано важку творчу працю майстра слова, проте образ сучасного письменника асоціативно складніший і профілює інші аспекти роботи над словом, серед яких – формування і вираження думки в процесі творчості. Думка потребує слова, а слово рухає думку, яку виписує рядок за рядком перо майстра. Аналогізація *орача й поета (майстра слова), зерна і слова* має традицію, що сягає найдавніших часів. У новій українській літературі вона знайшла вияв у творах багатьох митців, і насам-

перед у творчості Т. Шевченка. За словами А. Содомори: «Хто оре – сіє зерно. Хто пише – слова сіє. І те й те – пускає корінь, проростає. З зерна – борошно, пожива для тіла; зі слова – розум, для душі пожива (*«Та посійся не словами, / а розумом, ниво!»*). Грунтом для зерна – нива, для слова – душа. Втіха для орача – щедра прорість на ниві, для письменника – в душах читача. Прикрість – коли її не видно на ниві, не чути у слові: *«Либонь, уже десяте літо, / Як людям дав я «Кобзаря», / Та їм неначе рот зашито...»*. Ця фраза – з «Гайдамаків» (1841); через два десятиліття – наче відгомін на ті грікі слова: *«Не нарікаю я на Бога, / Не нарікаю ні на кого. / Я сам себе, дурний, дурю, / Та це й співаючи. Орю / Свій переліг – убогу ниву! / Та сію слово»*. Плуг... нива... зерно... орач... пісня... Праця фізична – для тіла, пісня, що теж є працею, бо ж виснувалася з її ритмів, – для душі...» [Содомора 25.09.2023].

Слово у творах М. Дочинця існує не тільки в усталених лінгвістичних, прагматичних, культурософських тощо параметрах, митець визначає низку інших асоціативних характеристик його, а саме запах, смак. Як гурман слова, він особливо цінує соковите народне слово, з якого його герої, як і сам автор, черпають снагу: *Мене все більше зачаровує смак слова баби Литвачки. Це наче продовження смакування її стравами, лікування її «знадобами»* («Діти папороті», с. 115); *Я хапав кожне слово, принесене вітром. І вони мали запах, ці слова. З них вилуцувався якийсь прихований, потаємний зміст. Якась тривога, запліднена надією* («Світован», с. 48). До запахових і смакових характеристик слова автор додає й інші: *«Мій світ не барви, а Слово»*, – сухо одказав чернець. *«Але ж Слово теж має барви»*, – долучив я. *«І не лише барви, а й музику, і пахощі, і рух, і потузу»*. *«Через те я й готовий вас слухати й слухати»*, – прохопилося в мене («Криничар», с. 363).

Слово розкриває свій потенціал у процесі функціонування – у розмові, у спілкуванні, у тексті. За словами В. Кононенка: «Взаємодія *Слово-Текст* є тим чинником, який дає змогу побачити за словом його можливе оточення, тобто сприйняти принаймні ключове слово як згорнутий текст, що по-різному актуалізується, але з опертям на цей його компонент» [Кононенко 2008: 30]. У творах М. Дочинця саме слово подекуди стає стрижневим і розгортається в текст: *Тут не так розмовляли,*

як у місті, де **словеса цебеніли** нудно, як вода з несправного крана. А спілкування зчаста було просто даниною етиці і заповненням незручних пауз. Тут **слова лягали ваговито, густо**. Хоч добиралися нібито легко, зате з чинною ретельністю. Так спліталось **суцвіття розмови**. **Чин бесіди** («Світован», с. 48). Автор вибудовує послідовність *слово* → *розмова (суцвіття розмови)* → *чин бесіди*, поступово вивищуючи побутове спілкування. Вершинним у цьому ряду є *чин бесіди*, тобто порядок, правило, статут. Словосполучення позначає неписані правила народного мовного етикету і цілком кореспондується із загальним високим пошануванням усної народної мови, характерним для творчості М. Дочинця.

В іншому випадку автор розгортає аналогічну послідовність з протилежного боку: *чин книги* → *письмо (письмовець)* → *слово*, і хоч наголошує, що книга (писемне мовлення) – це найвищий чин, ключовим у цьому тексті є *слово, що було справіку*: *Найвищий для мене чин – Книга. Та книга, де букви, як і трава, мають свою барву, свій пахош. А не як воші, розтрясені по листу в котрогось писуна, що творить сірочинне словоблудство. Темна тайна – **письмо**, а хист писемний – то дар Святого Духа. Письмовець – як волхв, що виправдовує перед лицем Господа перебування свого народу на землі. Як на мене, треба перейти всі раї і пекла земні перед тим, як узятися за перо. Аби писемне слово було світлою тінню того **Слова**, що було справіку. І смисл усякого письма в тому, щоб укріпити в людності дух доброчесности – найбільше з благ. Щоб покликати людину на пробіск світла в чорноті. Бо той, хто творить, шукає підпору в Творця. І писати слід простими, ваговитими й дзвінкими словами. Як той гранослов-німець* («Вічник», с. 187). У наведеному контексті *слово* корелює із *доброчесністю* – моральною чистотою, чистотою духу. *Слово, що було справіку* викликає асоціації з відомими біблійними рядками: *На початку було Слово, і Слово було з Богом, і Слово було Бог*.

Важливою функцією слова є вираження емоцій. Цей аспект також не залишається поза увагою М. Дочинця. Емоційно-експресивний потенціал *слова* письменник характеризує в особливий спосіб: *І я збагнув, що **слова** можуть бути як тепленька вода, як дотик дорогої руки, як цвіт вишні, як виляск батого,*

як сонячний удар, як запах нічної фіалки, як щем під серцем на похороні, як несподіваний опік чи шматок льоду на язичі... А між ними – **мовчання**, як автентична форма слова. Бо мовчить лише той, хто здатний щось сказати... («Діти папороті», с. 104). Через ампліфікацію конкретно-чуттєвих образів, експонованих у порівняннях, автор по чергово актуалізує дотикові, зорові, звукові, запахові, больові та інші відчуття, потверджуючи таким чином виражальні можливості слова. Мовчання ж, яке є опозицією до слова, бо протиставлене говорінню, у цьому контексті потрактовано як *автентичну форму слова*. У романі «Криничар» слово і мовчання знову вжиті в одному контексті і також не протистоять, а взаємодоповнюють одне одного, позначаючи дві форми того самого процесу: *Велике благо – мовчання. Бо той, хто вміє розумно мовчати, бесідує з Богом. Але саме слово – велика сила. Щоправда, тут більше важить, не скільки слів і які вони, а те, як їх підібрати, розмістити і як виголосити* («Криничар», с. 288).

Багатогранність слова, численність його художніх інтерпретацій у творах М. Дочинця засвідчують епітети різної емоційно-оцінної семантики, зумовленої особливостями творчого процесу, психоемоційного стану, не пов'язаного з творчістю тощо. Функції епітета виконують здебільшого прикметники, рідше іменники-прикладки. Оцінна семантика цих мовних одиниць здебільшого впливає з контексту й органічно пов'язана із твором у цілому.

Виразну позитивну оцінну семантику можемо констатувати в рядках: *Слова-перли, слова-пахощі, не втомлені щоденним ужитком* («Світован», с. 111); *Ця сила і краса гострих, замашних, терпких, загадкових слів, які я всотував на вулицях, за скромними столами, в полі і в церкві* («Світован», с. 142); *Словесні коштовності* («Світован», с. 111); *Слово, як із заліза коване, котре ніяка іржа не візьме. Бо воно гартоване народним розумом. Віще і вічне* («Світован», с. 154); *Зі струнких і дзвінких, наче литих із бронзи, словесних рядів, вилуцувалися істини, що ставали опорою, стовпцями для моєї хиткої свідомості* («Криничар» с. 288); *Якщо шептати йому ласкаві слова чи співанку – вдячно хитнеться в твій бік* («Вічник», с. 166) та ін.

Негативну емоційно-оцінну семантику простежуємо в таких випадках: *І той, як завжди, скупо наточуючи безбарвні слова (бо барви беріг для своїх дощечок і полотен), повідав мені дивний переказ («Криничар», с. 33); Ті кволі слова впали тоді в свіжий струмець і стекли в ярк. Якось не при часі було їх обмірковувати. Та слова – не вода, вони часто вертаються до нас своїми потаємними руслами («Криничар», с. 128); Пулькаті, як у жаби, Мордкові очі налилися кров'ю, і крізь непорушні уста він виштовхнув язиком кругленькі тихі слова... («Криничар», с. 180); Його рот клекотав готовими круглими фразами («Вічник», с. 207).* Реалізована в художньому тексті оцінна семантика мовної одиниці не завжди збігається з усталеною в мові. Наприклад, *круленькі слова, круглі фрази* під впливом контексту набувають негативного забарвлення. У словосполученні *слова свавільні* контекст актуалізує позитивну емоційно-оцінну семантику: *Слова свавільні, вони не терплять порожнечі і самотності. Вони шукають зміст, потребують сюжетів, шукають історії...* («Діти папороті», с. 21). *Свавільні* у цьому контексті розуміємо як (само)вільні, тобто вільні у своїх діях.

Творчість М. Дочинця – це служіння слову. У своїй праці письменник керується тим, що радить один із його героїв: *Пиши, якщо тобі відкрилася лоскитно-тривожна радість слова. Але служіння Слову – то тяжка схима. Коли пишеш, твоє наповнене серце вділиться також руці. І серце промовить до иншого серця. Лише його повнота наповнить твій словесний рядок. Нехай писання твоє несе читальникам світло, знання і задоволення. Инакше для чого мордувати руку і нищити папір?* («Вічник», с. 326). Тому цілком закономірно, що концепт слово є одним із головних у творчості митця. Художнє осягнення його автором ще продовжується. Проте уже тепер можна констатувати, що концепт *СЛОВО* автор осмислює в лінгвістичному, культурно-історичному, психологічному, духовному та ін. аспектах. Слово для митця є маркером ідентичності і засобом збереження її; каналом зв'язку з народом, його мовою і культурою; формою збереження культурно-історичної пам'яті; способом об'єднання мовної спільноти; інструментом спілкування і самовираження.

Пропоноване дослідження є лише першою спробою вивчення концепту *СЛОВО* у творчості М. Дочинця і не вичерпує окреслену проблему. Результати аналізу показали перспективність подальших лінгвософських студій в аспекті поглибленого вивчення творчого доробку митця.

Дочинець М. Євромайдан – це не казочка. Ще буде велика і страшна боротьба. *Дзеркало тижня*. 20.12.2013. URL: <https://zn.ua/ukr/personalities/pismennik-miroslav-dochinec-yevromaydan-ce-nekazochka-sche-bude-velika-i-strashna-borotba-.html>

Єрмоленко С.Я. Лінгвософія тексту – методологія інтегративної стилістики. *Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Ганжа А.Ю, Коць Т.А., Сюта Г.М. Лінгвософія українських текстів XXI ст.* Київ: Інститут української мови НАН України, 2023. С. 12–31.

Єрмоленко С.Я. Мовно-естетичний знак *слово* в українській поезії XIX–XX ст. *Культура слова*. 2020. Вип. 92. С.7–21

Єрмоленко С.Я. Слово, оновлене часом. *Культура слова*. 1976. Вип.11. С. 18–34. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/КМ/pdfs/Magazine11-2.pdf>

Кононенко В.І. Мова у контексті культури: монографія. Київ – Івано-Франківськ: Плай, 2008.

Содомора А. «Орю свій переліг...». *Збруч*. 25.09.2023. URL: <https://zbruc.eu/node/116506>

Содомора А. Post tenebras spero lucem. *Збруч*. 11.08.2022. URL: <https://zbruc.eu/node/112789>

Содомора А. Тяглість. *Збруч*. 13.12.2022. URL: <https://zbruc.eu/node/114013>

REFERENCES

Dochynets, M. (2013). Euromaidan is not a fairy tale. That there will be a great and terrible struggle. *Dzerkalo tyzhnia*. URL: <https://zn.ua/ukr/personalities/pismennik-miroslav-dochinec-yevromaydan-ce-nekazochka-sche-bude-velika-i-strashna-borotba-.html> (in Ukr.).

Kononenko, V.I. (2008). Language in the Context of Culture: Monograph. Kyiv – Ivano-Frankivsk: Play. (in Ukr.).

Sodomora, A. (2022). Continuity. *Zbruch*. URL: <https://zbruc.eu/node/114013> (in Ukr.).

Sodomora, A. (2022). Post tenebras spero lucem. *Zbruch*. URL: <https://zbruc.eu/node/112789> (in Ukr.).

Sodomora, A. (2023). «I'm plowing my field...». *Zbruch*. URL: <https://zbruc.eu/node/116506> (in Ukr.).

Yermolenko S.Ya. (1976). The word, renewed by time. *Culture of the Word*, 11, 18–34. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine11-2.pdf> (in Ukr.).

Yermolenko, S.Ya. (2020). The linguistic and aesthetic sign of the word in Ukrainian poetry of the 19th–20th centuries. *Culture of the Word*, 92, 7–21 (in Ukr.).

Yermolenko, S.Ya. (2023). Text linguistics – a methodology of integrative stylistics. *Yermolenko, S.Ya., Bybyk, S.P., Hanzha, A.Yu., Kots, T.A., Siuta, H.M. Linguoscopy of Ukrainian Texts of the 21st Century* (pp. 12–31). Kyiv: Institute of the Ukrainian Language of the NAS of Ukraine (in Ukr.).

Статтю отримано 09.12.2024

Larysa Kravets

ARTISTIC INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF THE WORD IN THE WORK OF MYROSLAV DOCHYNETS

The concept of a word has a wide verbal representation and aestheticized expression in modern Ukrainian literature. In the process of active use, the semantic scope of the word is constantly changing, existing ones disappear and new associative connections arise, which serve as the basis for the formation of metaphors, metonymies, and comparisons. Artistic texts most fully reveal all the overtones of the word, its individual authorial interpretations. The features of the artistic understanding of the word in different time frames have repeatedly become the subject of scientific research. However, the concept of a word in the work of M. Dochynets has not yet been studied. In the work of M. Dochynets, the word is one of the key concepts. The author subtly feels its semantic scope and masterfully conveys semantic nuances. As in T. Shevchenko, in M. Dochynets, a word is not an abstract generalization, but a native word, the language of the native land, filled with the wisdom of the ages, rooted in the deep spiritual experience of a particular person and people, capable of expressing the most subtle movements of the soul and thought, causing excitement, and encouraging reflection. The author notes the beauty and originality of the language of the Transcarpathians. M. Dochynets emphasizes the spiritual essence of the word, its unifying role. With special respect, the artist writes about the specific vocabulary that preserves information collected by the language collective throughout its existence, records all the cultural

heritage of the people – the native speakers. In the internal monologues and reflections of his characters, M. Dochynets uses a variety of linguistic means and techniques that characterize the peculiarities of the artist's work on the word, reveal the difficulties that every writer faces. The word in the works of M. Dochynets exists not only in established linguistic, pragmatic, and cultural-sophical parameters. The artist defines a number of its other associative characteristics, namely smell, taste, color, sound. As a gourmet of the word, he especially appreciates the juicy folk word. The concept of the word in the prose of M. Dochynets is characterized as a linguistic, cultural-historical, psychological, spiritual phenomenon. The word for the artist is a marker of identity and a means of its preservation; a channel of communication with the people, their language, culture; a form of preserving cultural and historical memory; a way of uniting a language community; a tool of communication and self-expression.

Key words: concept WORD, text, work, image, imagery, metaphor.